

Györe Pál

A RÓMAI
NEMZETKÖZI DOKUMENTÁCIÓS ÉS INFORMÁCIÓS
KONGRESSZUS

A kongresszus rendező szerve,
célja, résztvevői

Az olasz CNP. (Termelékenységi Központ) C o m i t a t o N a - z i o n a l e p e r l a P r o d u t t i v i t a 1964. február 2-11-ig nemzetközi kongresszust és kiállítást rendezett a tudományos és műszaki dokumentáció és információ kérdéseiről, eszközeiről.

A kongresszuson kb. 300 szakember vett részt 29 országból. Olaszország 115, Franciaország 58, Svájc 14, az Egyesült Államok és a NSzK 10-10, Anglia 8 képviselőt küldött; ezenkívül csaknem minden európai állam, továbbá Észak- és Délamerika, Japán, Kína, Pakisztán, Izrael, s néhány afrikai állam is képviseltette magát. A szocialista országok közül a Szovjetunióból, Lengyelországból, Magyarországról, és Jugoszláviából voltak küldöttek.

A kongresszus és kiállítás célját, feladatát a CNP elnöke: Ivan Matteo L o m b a r d o megnyitója abban jelölte meg, hogy menél több közvetlen, új tapasztalatot nyújtson az érdekelteknek a leghatékonyabb módszerekről, eljárásokról s működés közben mutassa be a dokumentáció és információ jelenleg használatos minden fontosabb technikai eszközét.

A kongresszus tematikája

A kongresszus előadásai, vitái 4 fő téma köré csoportosultak:

1. a dokumentumok elemzése és az információk feldolgozása; a bevezető előadást A. Scortecci, a génuai egyetem tanára tartotta; szóba kerültek a dokumentumok feltárásának, s az információs szolgálatnak nyelvi, logikai, lélektani, szociológiai problémái, különös tekintettel a dokumentumok (információk) osztályozására, és a felhasználó rétegek kategorizálására;
2. a dokumentáció és információ eszközei, a dokumentáció és információ gépesítésének és automatizálásának jelenlegi helyzete; Balbis referátuma összefoglalóan ismertette a tájékoztatás eszközeit, különös tekintettel a felhasználókra; Langfelder (az IBM képviselője) tömör, tág perspektívát nyitó előadásban összegezte a gépesítés és automatizálás mai állását, kilátásait, a dokumentumok közvetlen leolvasása, az automatikus tördelés, a gépi fordítás, a gépi kivonatkészítés és osztályozás, a mechanikus, mágneses és fényérzékeny információhordozók, továbbá a válogatógépek, és az információk távközlésére alkalmas eszközök terén; a gépesítésre vonatkozó előadások jórészt az előbb felsorolt problémák gyakorlati megoldásait ismertették; foglalkoztak a bibliográfiai - könyvtári szolgáltatásokkal, a tudományági és iparági tájékoztatással; a szabadalmi információval; az indexelő rendszerekkel; kereső-válogató rendszerekkel, különös tekintettel az információk szelektív elosztására (témafigyelés); a reprográfiai eszközökkel; a sajtó, rádió, film, televízió, muzeum szerepével; és a tájékoztatási szolgáltatások költségelemzésével;
3. dokumentációs és információs központok, szervek alapítása és szervezeti felépítése; a kongresszus egyik kiemelkedő előadása volt E. Pietsch referátuma, melyet alább részletesebben ismertettek; ebben a témacsoportban sok "átfedés" volt a második témacsoport elő-

adásaival; foglalkoztak az országos, tudományági és ipar-
ági információs központok szervezetével, szerepével; a
vállalati dokumentáció gépesítési problémáival; a doku-
mentálók képzésével, a hivatásuk betöltéséhez szükséges
jellemvonásokkal, tulajdonságokkal;

4. e g y ü t t m ű k ö d é s a d o k u m e n t á c i ó
é s i n f o r m á c i ó t e r ű l e t é n ; a beveze-
tő előadást A. King tartotta, de nem az együttműkö-
dés problémáiról, hanem a tudományos és műszaki informá-
ció viszonyáról, s az információ szerepéről az új tech-
nológiák elterjedésében; az együttműködésről szóló előa-
dások az UNESCO szerepével, a Skandináv államok kooperá-
ciójával, a nemzetközi kódnyelvvvel, s a lengyel tájékoz-
tatási központ (CIINTE) információs cseretevékenységével
foglalkoztak; ez a témakör meglehetősen szegényes volt;
kooperációs kérdésekről sok szó esett viszont a szerve-
zeti kérdésekkel foglalkozó (harmadik) témacsoportban.

A megnyitó előadással, és a 4 témacsoport tárgyalását bevezető
referátumokkal együtt összesen 98 előadás hangzott el; az első té-
macsoportban 14, a másodikban 50, a harmadikban 27, a negyedikben 6
referátumot illetve előadást tartottak.

Az összehasonlítás kedvéért érdemes megjegyeznünk, hogy az 1958.
évi washingtoni nemzetközi információs konferencián 7 témakörben 84
előadást tartottak, a washingtoni konferencia tematikáját sokkal ha-
tározottabban, tisztábban körvonalazták és csoportosították, a ró-
mai kongresszus 4 témakörét meglehetősen lazán, elmosódottan álla-
pitották meg; a csoportokon belül az előadások sorrendje sem volt
mindig logikus, ezért meglehetősen nehéz áttekinteni a kongresszus
teljes tematikai spektrumát. Erre az áttekintésre vállalkozott,
-legalább is vázlatosan- H. K r i e g rövid beszámolója (1), a-
melyben megkísérelte a kongresszus "nagy zsongásából kiballani a fő
dallamokat".

Mivel a konkrét részletek mindig érdekesebbek, mint a felsoro-
lászerű általánosságok, s az egész kongresszust ilyen rövid terje-
delmű beszámolóban csak általánosságokban lehetne ismertetni, a kö-
vetkezőkben a kongresszus főbb előadásainak egyik vezérmotívumát,
és a harmadik: a szervezési kérdésekkel foglalkozó témacsoport be-
vezető referátumát fogom részletesebben tárgyalni és kommentálni.

A tájékoztatás "új hulláma"

A szakirodalmi áradat megfélemezésére irányuló törekvések talán túlzottan is előtérbe állították a tájékoztatás technikai eszközeinek fejlesztését. Amennyire helyes az az igyekezet, hogy a legkorszerűbb technikai eszközök alkalmazásával végezzük el mindazokat a munkafolyamatokat, amelyeket lehet, éppen annyira helytelen a technikai eszközök öncélú, a tájékoztatás használatától, használótól elvonatkoztatott létrehozása, fejlesztése. Nemegyszer megtörténik ugyanis –amint azt R.A. Fairthorne észrevette–, "hogy meglévő géphez keresnek munkát", ahelyett, "hogy valamilyen munkára alakítanak ki" a gépet (2). Nem azért kell a technikai eszközöket, gépeket létrehozni, mert ez a tudomány és technika állása szerint már megvalósítható, hanem azért, hogy a társadalom részére hasznos, vagy nélkülözhetetlen feladatot teljesítsenek. A tájékoztatásnak nem az eszközök és "csatornák" tökéletes kiépítése a végső célja, hanem a felhasználó e g y é n e k kiszolgálása e r e d m é n y e s e n h a s z n o s í t h a t ó információval. Igen találóan fejezte ki a római kongresszus egyik felszólalója: az információt nem a gépek, hanem az emberek számára kell készítenünk.

Talán nem tévedek, ha a tájékoztatás " u j h u l l á m á t " ebben az emberre irányuló, " h o m o c e n t r i k u s " s z e m l é l e t b e n látom; ez a szemlélet igen erőteljesen hallatta szavát a római kongresszuson, s egyre fokozottabban jut érvényre a tájékoztatás szakirodalmában is. Ebben a szemléletben az a felismerés jut érvényre, hogy a tájékoztatást igen nagymértékben emberi kapcsolatok, értelmi, érzelmi és akarati motivumok határozzák meg. A tájékoztatásnak nemcsak az információ (tudományos vagy más ismeret) és ennek "kezelése" a tárgya, hanem a tájékoztató is, és a tájékoztatás felhasználója is. Ez persze nem új dolog. Ranganathan már évtizedekkel ezelőtt rámutatott arra, hogy a könyvtár nem más, mint a könyv, könyvtáros és olvasó megfelelő kapcsolata, egysége; tágabban értelmezve: a tájékoztatás tulajdonképpen a tájékoztató és a felhasználó kapcsolata az információn keresztül. Ennek a kapcsolatnak megvannak a maga lélektani és szociológiai jellegzetességei, törvényszerűségei, s ezeket a tájékoztatás sikere érdekében feltétlenül ismernünk kell, s figyelembe kell vennünk.

Közelebb a felhasználókhhoz!

Scortecci, Balbis és Pietsch referátumának egyaránt egyik központi kérdése volt: hogyan férközhetünk közel a tájékoztatás felhasználóihoz? Scortecci például azt a problémát vizsgálta: hogyan használja az emberi elme az információt. Ennek megértésétől is függ ugyanis a tájékoztatás hatékonysága. Azzal, hogy információkat közlünk, alkotó munkára kívánunk ösztönözni; s ösztönzésünknek találkoznia kell valamely alkotó feladat megoldására irányuló személyes erőfeszítéssel. Ha ez a találkozás sikerül, tehát ha megfelelő formában, megfelelő módon, megfelelő időben közöljük az információt, hozzájárulunk valamivel ahhoz, hogy az ember teljesítse legsajátosabb feladatát: új, teremtő gondolat létrehozását.

Az persze megoldhatatlan, hogy minden emberrel külön-külön foglalkozzunk (bár azt kellene tennünk!), s mindenkihez egyéni módon igazítsuk hozzá az információt, mint ahogyan a mértékutáni szabóságban teszik a ruhával. Sajnos, többnyire meg kell elégednünk bizonyos átlag-típusok szerint készített "konfekcionált" tájékoztatási termékekkel. Scortecci kísérletet tett a felhasználók tipizálására; 12 kategóriába sorolta a felhasználók többé-kevésbé homogén csoportjait. Ez a kísérlet, úgy gondolom, csak részben sikerült. Amint ő maga mondta: "a felhasználók csoportosítása igen nehéz, alapvető feladat; próbálkozás arra, hogy meghatározott számú egynemű közösségeket szolgáljunk ki egyének helyett". Ezzel a problémával nagyon komolyan kell szembe néznünk, mert a tájékoztatás alacsony hatásfokának egyik fő oka az, hogy a tájékoztatás igen gyakran a "levegőbe beszél", nem szolgálja ki senkinek a konkrét igényeit. Márpedig, ha egy munkahelyen (üzemben) dolgozók valamely csoportjának nem megfelelő információkat nyújtunk, ez olyan, mintha a szelöszalag munkásai részére selejt-darabokat szállítanánk.

A felhasználók típusainak megfelelően kell megállapítanunk a dokumentációs és információs szolgáltatások típusait is; s a típusokon belül meg kell határozni: miből mennyit nyújtunk. Igen tanulságos Scorteccinek az a kísérlete, melyben szinte orvosi receptszerűen vagy még inkább étrendszerűen próbálja meg előírni, hogy egy nagyolvasztó vezetője számára milyen tárgykörből milyen "sűrűségű" tájékoztatást kell nyújtani. A sűrűségi fokozatok: teljes dokumentum, hosszabb-rövidebb kivonat a felhasználó nyelvén,

cimek közlése eredeti nyelven. Nyilvánvaló, hogy a nagyolvasztó vezetőjét teljes dokumentumokkal kell informálnunk a redukálás technológiájáról, mint legszűkebb szakmájáról, és csaknem ugyanilyen "sűrűségi fokon" kell tájékoztatnunk az ércelőkészítés technológiájáról is; a szakmájához, beosztásához kapcsolódó egyéb ismeretekről, amilyenek: a vasfinomítás, munkaszervezés, gazdaságos termelés, társadalomlélektan, valamint az egyéni érdeklődése és hajlama szerint kiválasztott általános tudományos, műszaki és kulturális ismeretekről, olvasmányokról viszont egyre csökkenő sűrűségi fokon kell informálnunk, tehát rövid kivonatok vagy cimek közlésével.

A dokumentumok elemzését és feldolgozását úgy kell tehát végeznünk, hogy jól alkalmazkodjék a felhasználók egyéni szükségleteihez és figyelembe vegye az ismeretek (tudomány- és iparágak) összefüggéseit a felhasználó általános és speciális feladatai szempontjából.

A tájékoztatás: dialógus

Balbis referátuma, miután kisebbfajta epikai seregszemlét, enumerációt tartott a tájékoztatás eszközeinek fejlődéséről, típusairól, arra mutatott rá, hogy a dokumentalistának minden esetben ki kell tudnia választani azt az információt hordozó és közlő eszközt, amely leggyorsabban, leghatásosabban váltja ki a megértést a felhasználóban. Olyan formában, olyan eszközzel kell közölnie az információt, hogy megszólítsa, párbeszédre bírja a felhasználót. Az ember ugyanis nem a magány monológjában, hanem egy másik gondolkodó emberrel folytatott dialógusban nyilatkozik meg igazi mivoltában, ebben mutatja meg szellemi hatóerejét. Az emberi intellektus megközelítése azonban nem könnyű dolog. Sokan illetéktelen beavatkozásnak, háborgatásnak veszik a tájékoztatást; mások nincsenek tisztában önmagukkal, igényüket nem tudják pontosan körvonalazni; ilyen embereket nagyon nehéz megszólaltatni, kapcsolatot teremteni velük. A tájékoztatónak ilyen esetekben végtelenül türelmesnek kell lennie, s hü maradva a szolgálat szelleméhez, addig kell fáradoznia, amíg végül is sikerül a dialógust kialakítania.

A megszólításnak, dialógusnak még ma is az élőszó a legtökéletesebb eszköze. Erről -az egyre csodálatosabb technikai eszközök bővületében- sokszor megfélekedünk. "Az élőszó, amely a gondola-

tot azonnal és közvetlenül visszaadja, sohasem helyettesíthető még a legtökéletesebb géppel sem". Ezért is nagyon fontos, hogy a szóbeli tájékoztatás és propaganda feltétlenül helyet kapjon a tájékoztatás eszközeire vonatkozó ismeretek oktatásában.

Gép és ember szimbiózisa

A tájékoztatásban is megkezdődött gép és ember tartós, egymást kölcsönösen támogató együttélése (3). Ez az együttélés valószínűleg annál sikeresebb lesz, mennél kevésbé válik gépiessé az ember, s mennél inkább emberivé válik a gép. Több intellektuális feladat megoldását is ma már a gépre bizzuk, mert tudjuk, hogy az általunk előírt program szerint "emberien" oldja meg, sőt tulatesz rajtunk, mert a gép nincs kitéve azoknak a zavaró körülményeknek, amelyek az emberi elmét, főleg koncentrációképesség, következetesség, pontosság, gyorsaság tekintetében állandóan fenyegetik.

A tájékoztatás hatékonysága érdekében elsősorban az információ-visszakeresés gépesítését kellene úgy megoldani, hogy a kérdésekre kapott válaszok kielégítőek legyenek a dokumentalista és a felhasználó számára is. Ez mindenekelőtt osztályozási probléma. A római kongresszuson P. Terzi ismertette a milánói Gépészeti Egyesület dokumentációs intézetében folyó osztályozás-elméleti munkálatokat, amelyek -bizonyos hipotézisek alapján- a jövő sikeres, "az emberi intellektus kapcsolási" folyamatait hiven tükröző rendszer kialakítására törekszenek. Terzi szerint a jelenlegi osztályozó rendszerek funkcionális szempontból mind alkalmatlanok a gépesítésre. A megalkotásra váró osztályozási rendszernek képessé kell tennie a gépet arra, hogy úgy dolgozzék, sőt jobban dolgozzék, mint maga a dokumentalista. Ez akkor érhető el, ha a gép reprodukálni tudja azokat az intellektuális folyamatokat, amelyek az információ keresése közben mennek végbe. A jelenleg használt rendszerek, tárgyszavak, indexek meglehetősen kezdetlegesek, és nem alkalmasak az érdeklődő intellektusban lejátszódó folyamatok utánzására.

Terziék nem jutottak még tovább hipotétikus elméleti megfontolásoknál; előadásában kicsit lemondóan jegyezte meg, hogy nincsenek megfelelő anyagi eszközeik kísérletek folytatására.

Terziék törekvése: a gép "humanizálása" nagyon rokonszenves gondolat, és pontosan egybevág azzal a kongresszuson sokszor han-

goztatott nézettel, hogy a tájékoztatásban is "mindennek mértéke az ember".

Pietsch tézisei

Az előzőekben vázolt gondolatok nagy része rendkívüli alappossággal dokumentálva jutott szóhoz E. Pietsch referátumában is, amelyet a tájékoztatás szervezeti kérdéseiről tartott (4). Pietsch előadását problémagazdagsága, a problémák állását és perspektíváját mindig lényegre tapintóan bemutató megállapításai, a legfontosabb eredmények és a kutatási tendenciák biztos ítéllettel való kiemelése, a valóban "releváns" szakirodalomra utaló bibliográfiai apparátusa egyaránt a kongresszus egyik legkiválóbb beszámolójává avatták. Ez természetesen nem volt meglepő, hiszen Pietsch a dokumentációs és információs szakmának Európában egyik legkiemelkedőbb képviselője, akinek a szakirodalomból számos alapvető elméleti és gyakorlati jellegű tanulmánya ismeretes. Kongresszusi előadásának tárgya a dokumentációs és információs szervek (központok) létesítésének, felépítésének problematikája volt. Bevezetőben széleskörű szociológiai háttérrel vázolta fel az információ napjainkban betöltött társadalmi szerepét, jelentőségét. Megállapította, hogy korunkat az információ korszakának is nevezhetjük, mert az információk feldolgozása, felhasználása ma nélkülözhetetlen feltétele minden olyan kutatási, fejlesztési munkának, amely új elméleti és gyakorlati ismeretek, eredmények létrehozására, tehát a társadalmi haladás előmozdítására törekszik.

Pietsch 12 tézisben foglalta össze információs szervek létrehozásának, kifejlesztésének, működésének alapvető szempontjait. A tézisek igen figyelemreméltóak, érdemes őket külön-külön ismertetni, Pietsch hozzájuk fűzött néhány kommentárjával együtt.

1. t é z i s

Az információ olyan termék, amely nemzeti "nyersanyagnak" számít s ezt a nyersanyagot a lehető leggondosabban meg kell munkálni, finomítani kell a lehető legkedvezőbb felhasználás érdekében ugyanúgy, ahogyan például a szenet, az ércet vagy az olajat megmunkálják, formálják, finomítják, hasznosítják.

2. t é z i s

Minden ország kutatási és fejlesztési költségvetéséből megfelelő részt kell juttatni az információnak, mint nyersanyagnak fel-

dolgozására, szolgáltatására.

Általában a kutatási, fejlesztési költségeknek 2 százalékát fordítják információra és dokumentációra, de valószínű, hogy ez az arány a jövőben nagy mértékben emelkedik.

3. t é z i s

Az információ a kutatás és fejlesztés elsődleges terméke, s kiindulásul szolgál további kutatási, fejlesztési munkákhoz; ezért az információ szolgáltatóit intézményi szempontból egy sorba kell helyezni a kutató intézetekkel, fejlesztő intézetekkel, illetve a termelési apparátussal.

Nem helyes, ha a dokumentációs és információs szervezetek, részlegeket adminisztratív, vagy kereskedelmi csoportokhoz, osztályokhoz csatolják; de még az sem helyes, ha a szó klasszikus értelmében vett könyvtárakhoz kapcsolják.

4. t é z i s

Az információs szolgálatot szakterületenként (tudományáganként) kell megszervezni országos szinten; a szakterületi információs szervek munkáját össze kell hangolni, az információs szervezeteknek kölcsönösen támogatniuk kell egymást. Bebizonyosodott, hogy Donker Duyvies véleménye volt helyes, aki a huszas évek elején azt hangoztatta, hogy a nemzetközi dokumentációs és információs szervezetek kialakításának elsőrendű feltétele országos szervezetek létrehozása.

5. t é z i s

A szakterületi információs szervek közül egyetlen információs szervet kell felelőssé tenni a teljességre törekvő, minden részletre kiterjedő információs szolgálatért. Ennek az információs szervnek kell gondoskodnia arról, hogy a szakterülethez tartozó minden információ feldolgozásra kerüljön s hogy a lehető legeredményesebb információs szolgáltatásokat nyujtsák. Ennek érdekében az információs szervezeteket szigorúan meghatározott koordinálással kell felépíteni, mert másképpen nem szüntethető meg az információs munkában ma még sokhelyütt tapasztalható összevisszaság. Jellemző, hogy a koordinálás, kooperáció, munkamegosztás problémái a kapitalista országokban is jelentkeztek, elsősorban az Egyesült Államokban, ahol köztudomásúan hatalmas összegeket költenek kutatásra és fejlesztésre, de ebből az összegből sokat elpazarolnak amiatt, hogy az információs munka nincsen megfelelően megszervezve, központo-

sitva, illetve koordinálva.

6. t é z i s

Az országos szinten működő információs központokat a lehetőség szerint nemzetközileg is össze kell hangolni. Ennek egyik legfontosabb feltétele, hogy olyan egységes kód-nyelvet alakítsunk ki, amely lehetővé teszi az információk világviszonylatban egyöntetű feldolgozását, visszakeresését, szolgáltatását. Mindezideig nem sikerült ilyen kód-nyelvet létrehozni, bár több helyen van már olyan közös nyelv, amely alkalmas arra, hogy egy-egy szakágazatban nemzetközi szinten szervezzék meg az információs szolgálatot (például az atomtechnika, a mezőgazdaság és az orvostudomány területén).

7. t é z i s

Abból a tapasztalatból kiindulva, hogy a szervezésben leghatékonyabb az ugynevezett centralizált decentralizáció, minden egyes országban célszerűnek látszik dokumentációs és információs "kling" intézet létrehozása; ennek az intézménynek nem feladata, hogy gyűjtse, analizálja a dokumentumokat, s hogy tájékoztasson, hanem, hogy koordinálja a meglévő szolgáltatásokat. Másik fő feladata, hogy részt vegyen a dokumentáció és információ módszeres, folyamatos fejlesztésében. Ennek érdekében állandóan vizsgálniuk kell az információs "kereslet" és "kinálat" helyzetét, továbbá azokat a módszertani lehetőségeket, amelyek világszínvonalon biztosítják az információs szolgálat egyre hatékonyabb ellátását.

8. t é z i s

Az információs szolgálat nem merülhet ki abban, hogy periódikusan információt szolgáltat, vagy meghatározott témákról összeállításokat készít. Az információs szolgálat csak akkor teljesíti feladatát, ha a helyes információt alkalmas időpontban a megfelelő helyre juttatja úgy, hogy a felhasználó észre is vegye.

A jól működő tájékoztató szolgálatnak mindig van tudomása arról, hol van információs szükséglet, s ezt milyen módon lehet legjobban kielégíteni. Az információs szervnek meg kell teremtenie az informáló és felhasználó közötti dinamikus egyensúlyt, ezt állandóan fenn kell tartania, és ezáltal ösztönöznie kell a felhasználót alkotó képességeinek kibontakoztatására is. Az informálók és felhasználók közötti kapcsolat rendkívül lényeges része az információs szolgálatnak, mert az információ sikeres felhasználása jórészt ennek függvénye. Sokszor előfordul ugyanis, hogy az informá-

lók rosszul ismerik fel a felhasználók igényeit, és nem olyan információkat nyújtanak, amilyenre a felhasználónak meghatározott időpontban szüksége volna. Ezért az egyik legfontosabb kutatási problematika annak vizsgálata, hogy mikor, milyen módon kell a felhasználók részére információt nyújtani. Nagyon fontos e tekintetben azoknak a pszichológiai és szociológiai jelenségeknek tisztázása is, amelyek megvilágítják az informálók és felhasználók közötti kapcsolat törvényszerűségeit.

9. t é z i s

A tájékoztatási politika kialakításáért felelős szakembernek olyan hivatalos személynek kell lennie, akinek meghatározott funkciója van a kutatási, fejlesztési munkacsoportokban. A kutatócsoportokat úgy kell kialakítani, hogy megfelelő szerephez jusson bennük az információs szakember is.

10. t é z i s

Minden tájékoztatási szervben az információs kínálat és kereslet mértékének, arányainak megfelelően kell biztosítani a technikai berendezéseket. Minden információs szervnek gondosan át kell vizsgálnia a jelenleg működésben levő tároló és visszakereső rendszereket, és ezekből kell kiválasztani a céljainak leginkább megfelelőt. Jelenleg a dokumentáció és információ gépesítésében nincsen egyetlen olyan rendszer sem, amelyet végérvényesnek tekintetnének. A jelek azt mutatják, hogy a fejlődés az elektronikus számológépek alkalmazása felé halad. Mindenesetre az információs rendszert lehetőleg úgy kell megválasztani, megtervezni, hogy a kisebb kapacitású rendszerről nagyobb kapacitású rendszerre való áttérés megoldható legyen.

11. t é z i s

Az információs szervek felépítését úgy kell kialakítani, hogy szükség esetén organikusan fejleszthetők legyenek anélkül, hogy gyökeresen meg kellene változtatni strukturájukat.

12. t é z i s

Mivel az információkat egyre nagyobb számban, egyre több nyelven közlik, arra kell törekedni, hogy az információk n é h á n y t e r m é s z e t e s n y e l v e n j e l e n j e n e k m e g ; ki kell küszöbölni a nemzeti szempontokat és fel kell függeszteni azokat a kísérleteket, amelyek mesterséges nyelvek létrehozására és alkalmazására irányulnak. A mesterséges nyelvek kutatásával

foglalkozó nagy apparátus nem éri meg a ráfordított energiát és költséget. Sokkal helyesebb az a gyakorlat, amely pl. az atom-energiái dokumentációban és információban tapasztalható, hogy az együttműködő országok az angol nyelvet használják. A jövőben arra kellene törekedni, hogy a lényeges információkat angol és orosz nyelven közöljék.

Előadásának befejezéseként E. Pietsch két olyan tájékoztatói szervezetet ismertetett részletesen, amely -véleménye szerint- mintául használható a jövő dokumentációs és információs szervezeteinek kiépítésében. Az egyik ilyen szervezet a magenergiái dokumentáció, amely a nemzetek közötti sikeres együttműködésnek igen szép példája.

A másik intézmény a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Tudományos és Műszaki Tájékoztató Intézete (VINITI), amelyet Pietsch a múlt évben látogatott meg, s amelynek tevékenységét, szervezetét "legtanulságosabb" példaként állította a kongresszus elé.

A kongresszus néhány indítványa és tanulsága

A kongresszus résztvevőinek különböző csoportjai indítványokat terjesztettek elő, amelyek -bizonyos mértékig- értékelő megállapításokat tartalmaznak a kongresszus munkájáról, ezért érdemes egyiket-másikat ismertetni.

Az egyik csoport tagjai megállapították, hogy a kongresszus során nem szerepelt a gazdasági, pénzügyi, jogi és szociális kérdések dokumentációja, pedig a felhasználókat ezekről is tájékoztatni kell, mert ezek között helyezkednek el az ő tudományos és műszaki problémáik is; javasolják, hogy külön munkacsoport vizsgálja meg ezeket a problémákat.

Az olasz résztvevők egy nagyobb csoportja azt indítványozta, hogy a kiállítás és kongresszus rendszeresen kerüljön megrendezésre, mert csak így biztosítható az új fejlemények folyamatos ismeretése, összehasonlítása, és a módszerek egységesítése; e csoport néhány tagja azt is javasolta, hogy a tájékoztatás technikai eszközeit előállító ipar szorososan működjék együtt a dokumentalistákkal, mert így alakulhat ki leggyorsabban a dokumentációs technika helyes irányu fejlődése.

Végül a kongresszus néhány -határozat formájában rögzített- tanulsága:

- egyre szükségesebbé válik az együttműködés mind nemzeti, mind nemzetközi szinten;
- egyre szükségesebbé válik a szakosítás is, mert a nagy számban keletkező információkat csak így lehet megfelelően gyűjteni és szétosztani;
- mélyrehatóbban kell tanulmányozni a felhasználók típusait, jellegzetességeit, mert ezeknek ismerete az alapja a hatékony tájékoztatásnak;
- a műszaki és gazdasági fejlesztés érdekében "agresszív" tájékoztatással kell behatolni a kis- és középüzemekbe;
- mindenkit meg kell győzni arról, hogy megfelelő dokumentációs és információs rendszer kialakítása az emberi haladásnak egyik fontos eszköze.

A Rendező Bizottság javaslata alapján egyébként értékelő jelentést készítenek a kongresszus teljes anyagáról, s ezt megküldik minden résztvevőnek, hogy egészítsék ki általános érdekű szempontokkal, javaslatokkal, módosításokkal.

H i v a t k o z á s o k:

1. KRIEG, H.: Internationaler Kongress und Ausstellung über wissenschaftliche und technische Dokumentation und Information in Rom vom 2. bis 11. Februar 1964. Nachrichten für Dokumentation. 1964. no.1. 42-47. p.

2. FAIRTHORNE, R. A.: Towards information retrieval. London, 1961, Butterworths. 135-136. p. (L.M. B o h n e r t kommentárja, XIV. p.)

3. LICKLIDER, J.C.R.: Man computer symbiosis. IRE Transactions on Human Factors in Engineering, vol. HFE, 1960. no. 1. 4-11. p.

Megjelent Struktur von Informationseinrichtungen címmel: Nachrichten für Dokumentation, 1964. no. 1. 28-41. p. (Vö. F 3173).

A Kongresszuson elhangzott előadások jegyzékét külön füzetben közzöltük. Az OMKDK az év első felében a fordítások nagy részét módszertani sorozatában közzéteszi. Addig is az előadások közül az alábbiak állnak nyers fordításban az érdeklődők rendelkezésére:

F 3171
BALBIS, B.

Gli strumenti della documentazione e dell'informazione: aspetti e problemi. Relazione. Roma, 1964. 11 p. 30 cm.

/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./

Soksz.

A dokumentáció és tájékoztatás eszközei: szempontok és problémák. (10-11)

A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban meglévő eredeti mű raktári jelzete: 4-1227.

F 3219 Discorsi di chiusura. - Conclusione del Congresso. [Roma, 1964.]

/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./

Záróbeszéd. Határozatok. VI. Pál pápa megnyitó szavaival.

F 3242

DUSSI, Lino

La documentation automatique et les ma-

- chines à cartes perforées. [Roma, 1964.]
12 p. 21 cm.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Gépi dokumentáció és a lyukkártyagépek.
(4.49)
- F 3231
HAMEL, G.
Documentation in the field of translated literature. Scope and functions of the European Translations Centre. Some views. [Roma, 1964.] 10 p.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Fordítás-dokumentáció. Nézetek az Európai Fordítási Központ feladatait illetően. (9 gépelt oldal.) (10.28)
- F 3174
KING, Alexander
Cooperation in the field of documentation and information. /Report/. Roma, 1964. 10 p. 30 cm.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Soksz.
Együttműködés a dokumentáció és információ területén. (10-11) (1.4)
A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban meglévő eredeti mű raktári száma: 4-1223.
- F 3194
KRIEG, H.
Practical requirements for the term system of a documentation center. Roma, 1964. 19 p. 21 cm.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Xeroxmásolat.
Egy dokumentációs központban kialakított, [az anyag rendszerezését és visszakeresését szolgáló] fogalomrendszerrel szemben támasztott követelmények. (7.26)
A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban lévő eredeti mű raktári jelzete: 2-1450.
- F 3176
LANGFELDER, M.
La documentation automatique: état de la technique. Rome, 1964. 24 p.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Gépi dokumentáció: mai helyzet.
(4.48)
- F 3232
LEVERY, F.
Une expérience d'indexage automatique [Roma, 1964.] 8 p.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Gépi indexelési kísérlet. (7 gépelt lap.) (10.29)
- F 3172
LOMBARDO, Ivan Matteo
Discours d'ouverture du "Congres International de la Documentation et de l'Information Scientifique et Technique". Rome, 1964. 12 lev. 30 cm.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Soksz.
Megnyitó előadás a Tudományos és Műszaki Információ és Dokumentáció Nemzetközi Konferencia és Kiállítás alkalmából (10-11) (11.33) (1.61)
A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban lévő eredeti mű raktári száma: 4-1183.
- F 3212
MYLES, D.K.I. - POPPER, P.
Indexing for retrieval of metallurgical information. [Roma, 1964.] 15 p. 3 t.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Tárgyszókönyvtár a kohászati tájékoztatási anyag visszakereséséhez. (11 gépelt lap.) (7.326) (11.33)
- F 3213
NAGARAJAN, K.S.
Productivity in a reprographic unit. [Roma, 1964.] 17 p. Bibliogr. 15-17 p.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Sokszorosító üzemek termelékenysége. (17 gépelt lap.) (5.6) (4.41)
- F 3211
NUYL, Th. W. te
Productivity and communication from the point of view of information service. [Roma, 1964.] 10 p. 30 cm.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
A termelékenység és a közlés a tájékoztató-szolgálat szempontjából. (7 gépelt lap.) (10-11)
- F 3241
OFER, K.D.
Selective information dissemination and retrieval at Chemicals and Phosphates Ltd. with an IBM 1401 d[ata] p[rocessing] s[ystem]. [Roma, 1964.] 10 p. Bibliogr. 7-10 p.
/Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
Válogató tájékoztatás-terjesztés és visszakeresés a Chemicals and Phosphates Rt-nél IBM 1401 adatfeldolgozó rendszer segítségével. (4.48)

- F 3218
 PACIFICO, M.
 Sistemi di documentazione automatica a basso costo. [Roma, 1964.] 7 p.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Olcsó megoldású rendszerek automatikus dokumentálásra. (4.48)
- F 3173
 PIETSCH, E[rich]
 Establishment and structure of a documentation agency. [Transl. from German by] Gary H. Hiller. Rome, 1964. 27 p. 30 cm.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Soksz.
 Bibliogr. 21-27. p.
 Dokumentációs iroda felállítása és szerkezete. (1.31)
 A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban meglévő eredeti mű raktári száma: 4-1226.
- F 3217
 PORELLO, Oreste
 Note a margine del 1° corso di aggiornamento sulle tecniche documentaire ed informative, svolto presso il Politecnico di Torino. [Roma, 1964.] 4 p. 1 t.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Széljegyzetek a Torinóban 1963-ban megtartott dokumentálóképző tanfolyamhoz. (1.7)
- F 3175
 SCORTECCI, A[ntonio]
 Analisi del documento ed elaborazione dell'informazione. Relazione. Roma, 1964. 24 p. 30 cm.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Soksz.
 /Az előadás azonos címen megjelent a Produktivita 1964.évi 2.számában is./
 Dokumentumelemzés és tájékoztatás-fel dolgozás. (10-11)
 A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban meglévő eredeti mű raktári jelzete: 4-1184.
- F 3240
 SWANSON, Rowena
 Documentation activities in the United States of America. [Roma, 1964.] 25 p.
 Bibliogr. 12-25. p. 21 cm.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Dokumentációs tevékenység az Amerikai Egyesült Államokban. (10-11)
- F 3133
 VALENTI, M[aria] - RONCHI, M[aria]
 T[erezia]
 Controllo della letteratura documentaria da parte dei servizi bibliografici. Risultati di una prima fase di ricerca. Roma, 1964. [1], 10 lev. 3 t. 21 cm.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Xeroxmásolat.
 Hogyan tárják fel a dokumentációs iradalmat a bibliográfiai organumok? A kutatás első szakaszának eredményei. (10-11) (1.19)
 A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban lévő eredeti mű raktári jelzete: 2-1452
- F 3132
 VICENTINI, Gustavo
 Distribuzione selettiva delle informazioni. Roma, 1964. [1], 7 p. 21 cm.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Xerox.
 Válogató tájékoztatás elosztás. (10.18)
 A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban meglévő eredeti mű raktári jelzete: 2-1449.
- F 3234
 WOLFF-TERROINE, Madeleine
 La place des centres d'information spécialisés dans l'organisation documentaire de l'avenir. [Roma, 1964.] 8. p.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma 1964./
 A szakosított tájékoztatási központok helye a jövő dokumentáció szervezetében. (3.3)
- F 3169
 WOLK, L.J. van der
 Various applications of the microfiche in documentation and information. Roma, 1964. [1], 10 p. . 21 cm.
 /Congresso Internazionale sulla Documentazione e l'Informazione Scientifico-Tecnica, Roma, 1964./
 Xeroxmásolat.
 A mikrocsik különféle alkalmazási lehetőségei a dokumentációban és tájékoztatásban. (4.43)
 A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban lévő eredeti mű raktári jelzete: 2-1451.